

Skogsvärden

NR 1. 2019. ÅRGÅNG 49

En tidning från Skogssällskapet om skog, fastigheter och ekonomi

Special:
Allt om gran-
barkborren

På rätt väg

Upptrampade stigar eller utforskad mark? I det här numret tittar vi närmare på de vägval du som skogsägare kan ställas inför.

”Nu är
vår skog
full av vilt”

PARET BREDELIUS HAR SATT KURS
MOT EN VILTANPASSAD FASTIGHET

”Vi måste lära
oss så mycket
som möjligt om
alla aspekter av
skogsbruket”

LOTTA MÖLLER, HÅLLBARHETS-
CHEF PÅ SKOGSSÄLLSKAPET,
OM SAMHÄLLETS VÄGVAL

Calle Nordqvist
Vd Skogssällskapet

Vi gör skogar och skogsägare rikare

I SVERIGE I dag diskuteras olika vägval när det gäller skogen. Den ska binda koldioxid och bidra med hållbara produkter – då behöver vi öka tillväxten och virkesproduktionen. Vi behöver skydda naturvärden för att bevara den biologiska mångfalden. Samtidigt ska skogen vara inbjudande för rekreation och friluftsliv. Vilken väg ska vi välja?

På Skogssällskapet anser vi att det ena inte behöver bli på bekostnad av det andra. Vi är övertygade om att det går att berika skogarna så att ekonomi, ekologi och sociala värden går hand i hand. Hur vi väljer att sköta framtidens skogar är däremot avgörande för vilka – och hur stora – värden vi lyckas skapa.

Kunskap är centralt för att kunna göra kloka val. På Skogssällskapet har vi valt att ge vår avkastning till forskning och kunskapsutveckling. Vi använder våra egna skogar för att testa och utveckla nya metoder för ett hållbart skogsbruk. Med erfarenheter därifrån, och från den forskning vi finansierat genom åren, är vi trygga i att hjälpa våra kunder med vägvalen i skogen.

Vår nya vision är att göra skogar och skogsägare rikare. Visionen har sin grund i stiftelsens ändamål, att verka för skogshushållning och naturvård. Vi vill växa och hjälpa fler skogsägare att utveckla sina fastigheter, så att skogen berikas på olika värden och varje fastighet når sin fulla potential.

Från årsskiftet har vi sex regioner i Sverige, istället för våra tidigare fyra. På sidan 26 kan du läsa om indelningen och vilka våra sex nya regionchefer är.

ATT VÄLJA VÄG är alltid spännande. Vi gör det varje dag, i alla möjliga situationer. Ibland sker det nästan automatiskt, utan att vi tänker efter. Ibland är det resultatet av många funderingar. I det här numret har vi på lite olika sätt valt att lyfta vägar och vägval i skogen. Vi skriver om de praktiska frågorna kring att bygga en väg i skogen, vi följer contortavirke på nya vägar genom Värmland, vi pratar med två skogsägare om deras vägval på skogsfastigheten och tittar närmare på de mer övergripande vägvalen i samhället.

Oavsett vilka vägval du som skogsägare står inför finns våra skogsförvaltare där för dig. Som fristående aktör ger vi rådgivning utifrån dina förutsättningar och behov. Vi visar vilka effekter olika vägval får och vi ser till att kursändringen slår igenom i skötseln av din skog, så att din skog blir rikare – på det sätt du vill. 🌱

Skogssällskapet

Skogsvärden är en tidning från Skogssällskapet om skog, naturvård, marknad, fastigheter och ekonomi. Den ges ut fyra gånger per år.

Årgång 49, VINTER/VÅR 2019.
ISSN 1650-7444

ANSVARIG UTGIVARE

Calle Nordqvist: 031-335 66 32
calle.nordqvist@skogssallskapet.se
PRODUKTION Oh My! ohmy.co
REDAKTÖR Malin Letser:

malin@ohmy.co

ART DIRECTOR

Fanny Lundstedt

OMSLAGSBILD

Felicia Yllenius

REDAKTIONSRÅD

Lotta Möller

Maria Nord

Ulrika Lagerlöf

Carl Kling

TRYCK

Gävle Offset AB

ADRESSÄNDRING ELLER

AVREGISTRERING

skogssallskapet.se/adressandring,

skogssallskapet.se/avregistrering

Eller hör av dig till Ulrika Lagerlöf:

018-50 05 02

ulrika.lagerlof@skogssallskapet.se

Stiftelsen Skogssällskapet

Box 11374

404 28 Göteborg

Tel 0771-22 00 44

www.skogssallskapet.se

”Det viktigaste är att se till att vägen är lönsam.”

Frank Rangsmo, vägspecialist på Skogsstyrelsen, tipsar om hur du bygger bästa vägen, sidan 14. FOTO: PRIVAT

Nr 1.19 GILTIN

04. AKTUELLT

Senaste nytt i skogssfären – bland annat listar vi fyra viktiga punkter som påverkar skogsägare i överenskommelsen mellan S-C-L-MP.

06. SPECIAL: ALLT OM GRANBARKBORREN

Angreppen från granbarkborre är rekordartade på många håll i landet. Hur påverkas virket och vad kan man göra för att minska skadorna? Vi har tagit reda på svaren.

10. TEMA: VÄGVAL

Hur går man tillväga för att bygga en helt ny väg? Vad är vägen framåt för svensk skogspolitik? Och vad är egentligen för- och nackdelarna med att bygga nya vägar? Det undersöker vi i detta tema. Vi träffar även paret Bredelius vars vägval har lett till flera

viktiga investeringar på deras skogsfastighet i Sörmland.

22. CONTORTATALL

Med hjälp av Skogssällskapets kontakter och en kreativ logistiklösning har Lars Gylterud fått bättre lönsamhet vid försäljning av sin värmländska contortatall.

24. SKOGSÄGARSKOLAN

En konkret guide till hur du inventerar din skog för att upptäcka granbarkborreangrepp.

26. MINA SKOGSSIDOR

Sidorna om vad som är på gång inom Skogssällskapet. Vi presenterar sex nya regionchefer och ställer fyra frågor till nya produktions- och virkeschefen Pontus Larsson.

Björnen som hänger hos skogsägaren Peter Bredelius jagade han i hela tre år.

FOTO: FELICIA YLLENIUS

Aktuellt

REDAKTÖR: Malin Letser NYHETSTIPS? Mejla malin@ohmy.co

Nyheter från skogsfären 4

Den privata äganderätten i skogen ska stärkas. FOTO: UNSPLASH

Skogsägare på den politiska agendan

73-punktsprogrammet som S-C-L-MP har kommit överens om innehåller flera viktiga punkter som påverkar skogsägare. Vi listar fyra av dem:

- > DEN PRIVATA äganderätten i skogen ska värnas och stärkas – denna fråga har en egen rubrik i programmet. Bland annat ska utredningar tillsättas för stärkt äganderätt och nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark.
- > ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN ska ses över, detta för att på ett effektivt och rättssäkert sätt kunna skydda hotade arter och samtidigt vara tydlig gentemot markägare om när man har rätt till ersättning.
- > DEN UTÖKADE nyckelbiotopsinventeringen ska inte återupptas.
- > DET NATIONELLA skogsprogrammet ska utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

CITATET

”Hon är väldigt engagerad i frågor som rör skog och skogsindustri och har stor kunskap på området.”

Carina Håkansson, vd för Skogsindustrierna, kommenterar den nya landsbygdsministern Jennie Nilsson (bilden) i tidningen Land.

Nytt projekt ska sprida kunskap om hur träden renar vårt vatten

FORSKNING. För 50 procent av ytvattnet i Europa når vattenkvaliteten inte upp till vad som benämns som ”god ekologisk status”. Skötseln av skog och andra grönområden kan bromsa och vända den utvecklingen. Det berättar Lars Högbom på Skogforsk som leder ett nytt projekt i syfte att sprida kunskap om träd och grödors betydelse för vår tillgång till rent vatten i framtiden. Projektet, ”Vårt gemensamma vatten”, har beviljats tre miljoner kronor från forskningsrådet Formas och ett av huvudresultaten i projektet kommer att bli en film som i olika versioner ska riktas till beslutsfattare, skolor och allmänhet, både i Sverige och Europa.

20

miljoner kronor... så mycket pengar satsar nu Vinnova och skogsbranschen på att utveckla självstyrande skogsmaskiner. Det Vinnovafinansierade projektet Auto2 ska utveckla förutsättningarna för självstyrande skotare. Samtidigt får Skogforsk nio miljoner kronor från Mistra och skogsbranschen för att utveckla användningen av nya högupplösta data om skogen.

Nu ska forskare titta närmare på tallen. FOTO: MOSTPHOTOS

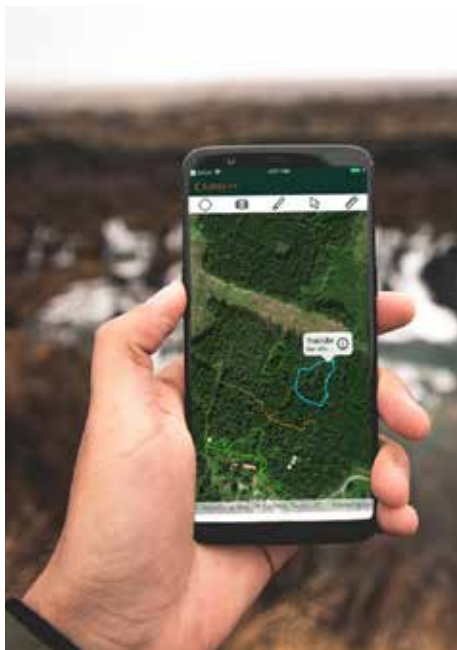
Tallens arvs massa kartläggs

FORSKNING. Vilka gener är det som påverkar tillväxthastighet och vedkvalitet hos tall och gran? Detta är en av frågorna man vill få svar på i ett nytt forskningsprojekt där SLU och SciLifeLab i Uppsala och Stockholm samarbetar. Projektet finansieras av Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse och bygger vidare på ett tidigare forskningsprojekt som ledde till den första kartläggningen av arvs massan hos den svenska granen. Nu ska man, på motsvarande vis, kartlägga tallens arvs massa.

PROJEKTET GÅR UT på att kartlägga arvs massan för cirka 1 000 individuella träd i syfte att identifiera de gener som påverkar tillväxthastighet och vedkvalitet. Kunskapen ska sedan användas inom skogsträdsförädlingen.

Skogssällskapets app – nu för Android

DIGITALT. För drygt ett år sedan lanserades Skogssällskapets nya app "Min skog" för Iphone och Ipad – nu finns den även för Android. En av de stora fördelarna med appen är att du som skogsägare har tillgång till information om din skog, exempelvis din skogsbruksplan, direkt i mobilen när du är ute i fält. En annan fördel är att du kan slå på GPS:en i mobilen och på så sätt underlätta orienteringen i din skog. Appen innehåller även ett ritverktyg så att du enkelt kan göra markeringar på kartan över saker som du vill kommunicera till din förvaltare, som till exempel vindfällan.

Skaffa appen Min skog – 3 enkla steg

- 1** Kontakta din skogsförvaltare och be om en licens.
- 2** Ladda ner appen och följ instruktionerna du får med licensen från Skogssällskapet.
- 3** Logga in och se din skogsbruksplan och mycket mer – direkt i telefonen!

15 miljoner kronor till forskning

Den 5:e mars fattade styrelsen för stiftelsen Skogssällskapet beslut om vilka projekt som får anslag i årets utlysning till forskning och utveckling inom skogshushållning och naturvård. I september 2018 lyses totalt 20 miljoner kronor ut från Skogssällskapet och fyra närstående stiftelser, varav 15 miljoner kronor från Skogssällskapet. Läs om vilka projekt som har fått anslag på skogssallskapet.se

Under fjolårets varma och torra sommar blev angreppen från granbarkborre rekordartade på många håll i landet – dessutom är risken stor att angreppen fortsätter att öka även i år. Skogssällskapetets skogsskötselchef Mattias Berglund tipsar om hur du minskar skadorna.

Text: Malin Letser Foto: Shutterstock

Checklista:
Så inventerar du
din granskog
sid 24

Så minskar du skadorna från granbarkborren

– DET FINNS en förhöjd population av granbarkborrar nu och det kommer att bli nya angrepp till våren. Därför är det viktigt att inventera sin fastighet i tid, säger Mattias Berglund.

Mattias Berglund,
skogsskötselchef på
Skogssällskapet.

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

Redan i slutet av förra sommaren stod det klart att angreppen från granbarkborre hade blivit rekordstora på många håll i landet – inte minst i södra Sverige. Förklaringen ligger i en extremt lång, varm och torr sommar.

– Det som har hänt är att träden har försvagats på grund av torkstress vilket gör att de är mindre motståndskraftiga mot angrepp. Samtidigt har populationen av granbarkborrar ökat till följd av värmen, säger han.

HUR STORA ANGREPPEN blir kommande vår och sommar beror till stor del på vädret. Om det blir ännu en varm sommar kan angreppen komma att femdubblas, detta enligt prognoser från Skogsstyrelsen. Av den anledningen har Skogsstyrelsen bildat en krisgrupp tillsammans med skogsbruket i ett försök att begränsa skadorna.

– Om det blir en varm vår och sommar i år också kan det bli riktigt illa, så är det. Därför får vi hoppas på en kall och regnig vår, säger Mattias Berglund.

Tyvår är vädret ingenting vi kan styra över. Vad vi däremot kan påverka är förutsättningarna för granbarkborren att hitta nytt yngelmaterial och nya möjligheter att skapa angrepp på granarna.

DET FÖRSTA MATTIAS Berglund menar att man ska göra nu är att förbereda för – och göra en inventering av sin skog.

– När man ska göra en inventering är det väldigt viktigt att vara noggrann med förarbetet och tänka till kring vart man ska gå och leta.

Mattias Berglund förklarar att fokus ska ligga på bestånd med hög andel gran. Dessutom ska granarna vara minst 30–40 år gamla och uppåt.

– Det finns angrepp i yngre bestånd också, men det är inte lika vanligt. Så om man måste prioritera är det viktigast att leta i äldre granbestånd och runt hyggeskanter där det finns solexponerade träd. Stormluckor är också viktiga att inventera, säger han och förklarar att de angräpnade träd man hittar nu under vintern är de som

”Om det blir en varm vår och sommar i år också kan det bli riktigt illa, så är det.”

Mattias Berglund

Angreppen från barkborre kan i värsta fall femdubblas i sommar. Skogsstyrelsen har bildat en krisgrupp för att försöka begränsa skadorna.

”De är relativt lätta att hitta eftersom de är döda eller döende.”

Mattias Berglund om träden som angreps förra sommaren.

angreps under sommaren 2018.

– De är relativt lätta att hitta eftersom de är döda eller döende. Det kan man se på barken som delvis har ramlat av, säger han.

JUST NU LIGGER granbarkborrarna i marken och sover. Men så fort det blir tillräckligt varmt kommer de att komma upp och leta nytt yngelmaterial. De träd som angrips då blir svårare att hitta, förklarar Mattias Berglund.

– Man tittar främst efter bormjöl som granbarkborrarna lämnade efter sig när de borrade sig in i trädet. Man kan även titta efter kåda på stammen som granen har försökt försvara sig med, säger han.

EFTER ATT HA gjort en inventering under vintern är det dock lättare att genomföra vårens inventering.

– Då kan man med fördel börja söka runt de gamla angreppen, säger han och avslutar:

– Om man kan lokalisera nyangripna träd under våren och försommaren och hugga och forsla bort dem medan barkborrar och larver fortfarande finns i träden finns en möjlighet att minska populationen. Detta kallas populärt ”sök och plock”. 🌿

Så fort det blir tillräckligt varmt kommer granbarkborrarna fram igen.

FOTO: MOSTPHOTOS

Förslag om nytt bekämpningsområde i södra Sverige

- > EFTER DE REKORDSTORA ANGREPPEN av granbarkborre i södra Sverige har Skogsstyrelsen föreslagit att delar av södra Götaland ska bli nya bekämpningsområden mot granbarkborre. Sedan tidigare finns bekämpningsområden i delar av Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län. I dessa områden kan Skogsstyrelsen i enskilda fall fatta beslut om att stående granar med nya angrepp av granbarkborre ska avverkas och transporterats bort.
- > EN ANNAN SKILLNAD i ett bekämpningsområde, jämfört med andra områden, är att en mindre volym skadad gran, högst tre skogskubikmeter inom ett hektar, får lämnas kvar i skogen efter storm eller snöbrott. Annars går gränsen vid fem skogskubikmeter. Förslaget har varit ute på remiss sedan slutet av december och Skogsstyrelsens styrelse väntas fatta beslut om ärendet i slutet av februari.

Granbarkborrens livscykel

- > NORMALT SETT HAR granbarkborren en ettårig livscykel. Flygperioden inleds på våren då granbarkborrarna sprider ut sig och försöker hitta lämpliga granar att lägga sina ägg i – det gör de genom att anlägga gångsystem i barken där larver kan utvecklas och en ny generation granbarkborrar kläckas. Vanligtvis blir det bara en generation granbarkborrar på ett år i Sverige. Men under torra och varma somrar kan det bli två generationer på ett och samma år.

Skogsskyddsregler

- > I SKOGSVÅRDSLAGEN FINNS det regler som syftar till att bekämpa granbarkborre. I de områden som omfattas av reglerna måste mängden skadad gran som överstiger fem skogskubikmeter inom ett hektar tas om hand genom att man forslar bort virket eller behandlar det så att insekterna inte kan föröka sig i det. Regler för när virket ska vara utforslat varierar mellan olika län. All information om de områden som omfattas av reglerna finns på Skogsstyrelsens hemsida.

”Virket går inte att sälja som vare sig massaved eller timmer”

Hur påverkar granbarkborreangreppen kvaliteten på virket och hur ser avsättningen ut på en marknad som riskerar att bli mätt på skadat virke? Henrik Möllerberg, regionchef för Skogssällskapet i östra Svealand, ger oss den senaste prognosen.

Text: Malin Letser

På vilket sätt påverkar granbarkborreangreppen kvaliteten på virket?

– Det som händer när en gran har blivit angripen och är döende är att det blir barksläpp och att virket då får angrepp av blånad och lagringsröta. Detta i sin tur gör att virket inte går att sälja som vare sig massaved eller timmer. I stället måste det säljas som bränsleved, vilket ger betydligt lägre betalt.

I Götaland har man gjort vissa undantag från reglerna. Berätta!

– Eftersom skadorna är väldigt stora i Götaland har vissa industrier tagit ansvar för att ta emot granbarkborreskadat timmer och massaved. I praktiken innebär det att dessa virkesköpare tar emot färskt skadat timmer, men till ett lägre pris. Granbarkborreskadad barmmassaved betalas med normalt grundpris och där har ett undantag gjorts från de normala mättningsreglerna som innebär att det får vara torrare än normalt. I Svealand finns det ingen sådan överenskommelse i dagsläget, men det förs diskussioner om det.

Hur gör sågverken för att få ut så mycket som möjligt av skadat virke?

– På stockar med färsk skador kan sågverken utnyttja centrumutbytterna i stockarna till normala kvalitetsprodukter, medan sidoutbytet i form av bräder riskerar att bli nedklassat till lägre kvalitet. En representant från en såg jag har pratat med har beskrivit att man kan justera sågningen av stocken för att minimera kvalitetsnedsättningar. Då fräser de bort mer av ytan på stocken så att skador på sidobräderna undviks. Men det ger förstås betydligt mera spill.

Hur ser efterfrågan ut på skadat virke framåt?

– Det är svårt att sja om, men med tanke på att skadorna är stora även ute i Europa finns det risk för att marknaden kan bli övermättad. Det har redan gjorts en nedjustering av priset på skadat timmer i Götaland. Å andra sidan tror jag att efterfrågan på färskt timmer kommer att hålla i sig under året, så det finns ingen anledning att vara allt för pessimistisk. Såvida det inte är jätte stora skador i ett bestånd ska man komma ihåg att övervägande delen av virket är friskt! ♣

A photograph of a dirt path in a forest. Two people are walking away from the camera down the path. The forest is dense with tall trees and undergrowth. The lighting is soft, suggesting a misty or overcast day.

Upptrampade stigar eller outforskad mark? Oavsett vilken riktning du som skogsägare väljer att ta kommer du förr eller senare till en korsning och måste fatta ett beslut. I det här numret tittar vi närmare på vilka vägval man kan göra i sin skog – och på hur man ska göra när det är själva vägen som är målet.

Text: Malin Letser Foto: Unsplash

Tema:

Vägval

Han bryter ny väg åt kunderna

– Nya vägar öppnar ofta upp områden vi inte kommer åt annars och flyttar kostnader från skotning till en investering i fastigheten. Det säger Lars Lundgren, skogsförvaltare på Skogssällskapet i Vilhelmina.

Text: Malin von Essen

LARS LUNDGREN HAR stor erfarenhet av att projektera skogsbilvägar åt sina kunder.

Det första han gör i kundernas vägprojekt är att ta reda på vilka avverkningar som är aktuella för markägaren på längre sikt och se efter hur det befintliga vägnätet förhåller sig till det.

– Jag räknar ut vad det kostar att skota ut virket jämfört med att bygga ny väg och köra ut virket på lastbil.

I kalkylen räknar jag också med den nytta vägen kommer att ge vid framtida markberedning och plantering.

Om det finns förutsättningar för en lönsam väg gör Lars Lundgren en första vägdragning på ”rummet” med hjälp av kartmaterial som visar hur geografi och terräng ser ut. Därefter går han ut i fält.

– Där ute justerar jag vägdragningen med hänsyn till svackor i terrängen som skulle ge för branta backar, block och hållar som skulle kräva dyr sprängning och vattendrag som kräver genomtänkta överfarter. Jag kontrollerar också vilket material som finns i marken och försöker hitta områden som ger vägen så bra bärighet som möjligt.

”Jag räknar ut vad det kostar att skota ut virket jämfört med att bygga ny väg och köra ut virket på lastbil.”

EFTER SAMRÅD MED de parter som berörs av vägen och avverkningsanmälan för väggatan till Skogsstyrelsen anlitar Lars Lundgren en duktig entreprenör som bygger vägen.

Lars Lundgren eftersträvar lösningar som gör att trakter som annars bara skulle ha kunnat avverkas under vintern blir tillgängliga även under barmarkssäsongen.

– En trakt kan ha bärighet i stort, men på grund av vissa bäcköverfarter vara oåtkomlig för terrängtransport under barmarkssäsongen då risken för körskador är stor. Tack vare en ny väg som gör det möjligt att köra över bäcken utan att orsaka körskador kan vissa trakter ibland klassas om från vintertrakt till barmarkstrakt. Det är positivt för markägaren som då kan få virket utkört när som helst under året. ♣

Lars Lundgren har stor erfarenhet av att projektera skogsbilvägar.

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

Bygg

Att försöka transportera virket på lastbil och väg istället för på skotare i terrängen är i regel en god idé. På väg blir det lägre kostnader per kubikmeter virke, färre körskador och mindre koldioxidutsläpp än vid terrängtransport. Men hur går man tillväga för att bygga en ny väg?

Text: Malin von Essen

den

SKOGSVÄRDEN BAD FRANK Rangsmo, vägspecialist på Skogsstyrelsen, delar med sig av sina bästa råd vid planering av en skogsbilväg.

– Det viktigaste är att se till att vägen är lönsam, det vill säga att man har ett tillräckligt stort båtnadsområde, säger han.

Båtnadsområdet är det skogsområde som gynnas ekonomiskt av vägen, det vill säga alla de skogsbestånd som kan utnyttjas på vägen för virkes-, person- och skogsvårds-transporter. Genom en båtnadskalkyl kan en skogsägare räkna ut om en planerad väginvestering har förutsättningar att bli lönsam. Kalkylen utgår från planerade framtida avverkningsvolymerna i de bestånd som berörs av den eventuella vägen, terrängtransportavståndet med respektive

utan väg, terrängtransportens svårighetsgrad och när i tiden avverkningarna kommer att ske. Ett sätt att sänka sina egna kostnader för ett vägbygge kan vara att samverka med grannar och därigenom skapa en mer effektiv vägdragning, berättar Frank Rangsmo.

– Om man kan samverka med sina fastighetsgrannar går det i regel att både förbättra vägens lönsamhet och miljöanpassning, säger han.

VID VÄGBYGGNAD, PRECIS som andra åtgärder i skogen, gäller det att tänka på miljön. En central fråga är hänsynen till vattnet i landskapet.

– Undvik så långt det är möjligt att bygga väg över värdefull våtmark. Det är bättre att försöka bygga runt. Ibland är det oundvikligt, för att kunna komma åt skogen. Då gäller det att bygga vägen på ett skonsamt sätt och i de fallen rekommenderar jag att man tar kontakt med en specialist inom området, säger Frank Rangsmo.

BEROENDE PÅ HUR vägen dras finns risk att den mer eller mindre påverkar vattnets rörelse i landskapet. Med god planering av bäcköverfarter och kunskap om hur

bästa

vattnet rör sig i marken kan det dock undvikas.

– Med tillräckligt stora och tillräckligt många vägtrummor, kan vattnet avledas effektivt. Det är viktigt att vägar som byggs i sidolutning inte för med sig vatten och släpper det på annan plats, eftersom det kan ge erosionsproblem.

DET ÄR NÄSTAN alltid bättre att transportera virke på väg istället för i terrängen, berättar Frank Rangsmo.

– Rätt utfört är vägbygge att föredra framför långa terrängtransporter i terräng där det finns risk för körskador. Dessutom ger vägtransporter mindre utsläpp – det krävs mer diesel för att köra virke på skotare än på väg, säger han.

ATT UPPRUSTA SITT befintliga vägnät är ofta en mycket god investering. Skogsindustrin vill hålla låga virkeslager och ställer därför stora krav på att virke finns tillgängligt i skogen hela året. Samtidigt gör mildare vintrar att tjalperioden blir kortare, vilket gör det svårare att komma åt virke i många områden.

– Att kunna leverera virke under större delen av året genererar förhoppningsvis lite högre virkespremie, vilket ger ett ekonomiskt incitament att se över sina vägar. Det är ofta inte så dyrt att göra om sin vändplats så att man kan vända med bil som har släp och öka tillgängligheten under året genom att förstärka vägens överbyggnad.

ATT SE ÖVER diken är också viktigt, betonar Frank Rangsmo.

– Rensa vägdikey och se till att vägtrummor vid bäcköverfarter är intakta. Låt inte heller väggatan växa igen. Vägen torkar upp snabbare om det inte står träd nära inpå. Det här är enkla och inte så kostsamma åtgärder som höjer vägens funktion. ♣

vägen

Råd vid upphandling av väg

Vissa saker bör finnas med i en anbudsförfrågan vid upphandling av en skogsbilväg:

- > **VÄGKLASS.** Vägklassen avgörs av vägens geometriska standard och tillgänglighetsklass. Den förstnämnda beskriver hur fort lastbilar kan köra på vägen och hur vägen ska utformas och rör bland annat kurvradier, siktförhållanden, diken och slänter. (Beskrivs som klass 3 eller 4 där 3 är den bästa.) Tillgänglighetsklassen talar om under vilka årstider och väderlekstyper som vägen når upp till full bärighet. (Beskrivs som klass A–D där A är den bästa.)
- > **VÄGLÄNGD.**
- > **TIDSPLAN.**
- > **EN MÄNGDFÖRTECKNING** som talar om bedömda kvantiteter av mängden grus, antalet trummor och diametrar, mängd diken som ska grävas och mängd berg och stora block som behöver sprängas. En mängdförteckning som har reglerbara kvantiteter innebär att mängderna och kostnaden för material och arbete kan regleras utifrån faktiska åtgång, inte en beräknad. Det kan vara en fördel för både beställare och utförare då projektering och anbudsgivning kan göras enklare.
- > **VILKA BETALNINGSVILLKOR** som ska gälla.
- > **ATT ENTREPRENÖREN** ska ha en ansvarsförsäkring som träder in vid eventuell skada på tredje man eller liknande.
- > Här kan du göra en båtnadskalkyl: www.skogskunskap.se
- > Fullständiga anvisningar för skogsbilvägar finns att hämta på Skogsstyrelsens webbplats: www.skogsstyrelsen.se

Vägunderhåll ökar brandsäkerheten

Normalt vägunderhåll är viktigt också från skogsbrandsynpunkt, menar Markus Abrahamsson, naturvårds- och brandspecialist på Skogssällskapet.

– Om du har ansvar för skogsbilvägar – se till att hålla dem i skick. Det minskar risken för att en brand kryper över vägen, säger han.

Genom att skrapa vägen regelbundet går det att förhindra att gräs och sly växer in i vägbanan. Och genom att regelbundet röja vägkanterna hålls vägområdet öppet. Vägnätet i sig blir förstås en stor tillgång om en skogsbrand skulle starta.

– Med ett bra vägnät finns fler möjligheter att komma in till branden och stoppa den, säger Markus Abrahamsson.

Smarta lösningar för virkestransporter står högt upp på skogsbrukets lista över framtidsfrågor. Mikael Bergqvist, forskare på Skogforsk, menar att skogsbolag och privata skogsägare kommer att behöva göra stora insatser i skogsbilvägnätet för att undvika att det blir en flaskhals i framtidens transportsystem.

Text: Malin von Essen

Skogsbilvägar kräver aktiv förvaltning

SKOGFORSK HAR VISAT att skogsbrukets transporter skulle kunna minska sina koldioxidutsläpp med 44 000 ton varje år om man ökar den maximalt tillåtna bruttovikten för lastbilar till 74 ton från 60 ton på hela det statliga vägnätet. Tyngre fordon skulle kunna göra det möjligt att minska antalet fordon med upp till 20 procent – från dagens 1 800 fordon till cirka 1 450.

Den 1 juli 2018 öppnade trafikverket upp 11 800 km väg till vägklass BK4, vilket innebär att motsvarande 12 procent av det statliga vägnätet nu är tillgängligt för 74-tonslastbilar. Mikael Bergqvist berättar

Vägar och virkestransporter

- > I Sverige finns cirka 21 000 mil skogsbilvägar. Det motsvarar ungefär fem varv runt jorden.
- > Det går åt ungefär 20 gånger mer bränsle för att transportera en kubikmeter på skotare i terrängen jämfört med lastbil på väg. Det är cirka 25 gånger dyrare att transportera virke på skotare i terrängen jämfört med lastbil på väg.
- > Under 2000-talet har runt 100–150 mil skogsbilväg byggts per år.
- > Kostnaden för nybyggnation varierar stort och beror bland annat på terrängförhållanden, vägens längd (kortare vägar kostar mer än längre per löpmeter), vägtrumornas storlek och antal. En tumregel är att kostnaden är cirka 100 kr/löpmeter vägterrass plus gruskostnad.

KÄLLA: SKOGSSTYRELSEN OCH SKOGFORSK

att en inventering av delar av skogsbilvägnätet visar att de flesta vägar klarar 74 ton, men att det finns broar i det skogliga vägnätet som behöver ses över.

– Vissa äldre broar på skogsbilvägnätet byggdes då bruttovikten var 51,2 ton och klarar därför knappt dagens fordon. Dessa broar kommer att behöva åtgärdas om skogsägarna ska kunna ta tillvara fördelarna med framtidens fordon, det vill säga bättre transportekonomi och mindre koldioxidutsläpp.

HAN ANSER ATT aktiv förvaltning av skogsbilvägar är en viktig fråga för framtiden.

– Allt talar för en mer aktiv förvaltning av skogsbilvägnätet: tyngre transporter, mildare vintrar och ett mer frekvent utnyttjande av vägarna till följd av mindre, mer utspridda trakter, intensivare skötsel och höga krav från industrin på virkesleveranser året runt. Allt detta kräver att man är aktiv i sitt ägande av skogsbilvägar. En bra skogsbilväg leder till ett ökat intresse för skogsägarens virke och en bättre totalekonomi.

ATT HÅLLA SIN del av vägnätet i skick kan kanske kännas som en utmaning, men det finns mycket kunskap att ta del av när det gäller skogsbilvägar, exempelvis på Skogskunskap.se/vagar, berättar Mikael Bergqvist.

– Skogsföretagen och Skogsstyrelsen håller också informationsträffar, och vi på Skogforsk jobbar med forskning om skogsbilvägar, så surfa gärna in på vår webbplats för att ta del av de senaste resultaten. 🌲

Att hålla sin skogsväg i skick kan vara en utmaning, men det finns hjälp att få.

För- och nackdelar med bra skogsbilvägar

Plus

- > Åtkomst till virke
- > Lägre transportkostnader för virke och skogsvård
- > Lägre energiförbrukning och mindre koldioxidutsläpp
- > Färre körskador tack vare kortare terrängtransporter
- > Ökad tillgänglighet för allmänhet, räddningstjänst, kraftbolag, etcetera

Minus

- > Väggkostnad
- > Risk för negativ påverkan på våtmarker och vattendrag som vägen passerar
- > Risk för erosions-skador
- > Fragmentering av skogslandskapet

Du gör skillnad

Att förvalta skog och mark inför kommande generationer är ett av de mest betydelsefulla jobb man kan ha. Därför vill vi underlätta ditt arbete.

Våra lokala bankkontor har lång erfarenhet av att hjälpa skogsägare och lantbrukare med ekonomin och andra frågor som rör verksamheten. Du är varmt välkommen till ett bankkontor nära dig.

Prenumerera gärna på vår tidning Tillväxt och vårt nyhetsbrev. Det kostar inget. Mer info på handelsbanken.se/skogochlantbruk

”Allt vi gör i skogen ska främja vilt och rekreation”

Tema: Vägval i skogen 16

Paret Bredelius har skapat en rekreativvänlig och tillgänglig skog att vistas i.

Med jakt och rekreation som stora intressen har paret Bredelius gjort viktiga investeringar på sin skogsfastighet i Sörmland. Efter flera års arbete har de i dag en viltanpassad, vacker och tillgänglig skog som dessutom har lett in på nya vägar.

Text: Malin Letser **Foto:** Felicia Yllenius

– I DAG är vår skog full av vilt, vilket passar bra då vi har börjat bedriva jägarexamenutbildningar här, berättar Peter Bredelius.

Drömmen om att äga skog var någonting som Harriet och Peter Bredelius delade redan när de träffades 2009. Eftersom Peter då jobbade i Örebro och Harriet i Stockholm kom de överens om att hitta en fastighet som låg någonstans däremellan. När så Ulvnäset, en halvö i sjön Valdemaren strax utanför Flen, kom ut till försäljning tyckte båda att fastigheten var intressant att titta närmare på.

– Vi tog dit en jägmästare och fick veta att skogen var ganska eftersatt. Det hade inte gjorts någon återplantering, röjning eller gallring på länge, så vi behövde göra stora investeringar för att få ordning på skogen. Samtidigt såg vi potentialen, säger Peter Bredelius som berättar att han alltid har varit väldigt förtjust i Sörmland.

Harriet Bredelius instämmer och tillägger att det faktum att det inte fanns några hus på fastigheten ytterligare förstärkte intresset.

– Det var skogen och marken som var intressant för oss, säger hon.

Efter noga överväganden bestämde de sig för att köpa Ulvnäset – en fastighet på totalt 217 hektar varav 70 är vatten.

– När vi köpte fastigheten kunde vi inte särskilt mycket om skog, men vi har fått väldigt god hjälp av Skogssällskapets förvaltare, Lennart Nilsson. Vi fann varandra direkt och han hjälpte oss att formulera vad vi ville med skogen, säger Peter Bredelius.

HARRIET BREDELIUS HAR alltid haft ett stort intresse för bevarandet av vackra naturmiljöer, och Peter Bredelius är uppvuxen med jakt. Att viltanpassa fastigheten och skapa en naturvärdesrik skog blev därför deras visioner.

– Alla åtgärder vi gör går i enlighet med de visionerna, säger Harriet Bredelius.

För att viltanpassa skogen har Harriet och Peter tagit flera viktiga beslut. Redan från start har de sparat sådant som det vilda kan ha nytta av i form av skydd och foder.

– Sälj, vide, rönn, ask och asp har vi varit noga med att inte röja bort. Eken värnar vi också eftersom ekollonen är en värdefull resurs för viltet, säger Peter Bredelius.

DE HAR ÄVEN sett till att alltid stödfodra under vinterhalvåret – något som har lett till en intressant erfarenhet.

– Vi har alltid fått höra att man inte kan fodra älgar, men det stämmer inte. Vi har nämligen gjort en tallplantering på ett hygge och hundra meter från planteringen la vi ut foder. Det vi upptäckte då var att älgarna åt fodret men gav tusan i våra tallplantor. Vi såg fyra älgar som åt där hela vintern, säger Peter Bredelius.

Andra åtgärder för att främja viltet är att vara noggranna med tidpunkten för olika insatser i skogen. Bland annat är de noga med att endast gallra mellan november och mars, så att det som sågas ner blir en födoresurs.

– Gör man det på sommaren istället, då de har annat att äta, torkar det som har sågats ner och blir ointressant, säger Peter Bredelius.

YTTERLIGARE EN ÅTGÄRD för att främja viltet är ett skötselavtal med Vattenfall som innebär att de själva ansvarar för underhållet av en kraftledningsgata som ligger på deras mark.

– På så sätt kan vi låta nya skott och stammar få ligga kvar och ge både foder och skydd åt viltet. Vi har även kunnat bygga jaktpass och fria skottgator på det här området. Det rör sig om drygt fem hektar mark som var helt outnyttjat för oss

Peter och Harriet har rustat upp det befintliga vägnätet så att det ska tåla tunga transporter vid byggandet av hus och avverkningar.

I den nybyggda huvudbostaden är jakt ett tydligt tema.

förut men som nu är en viktig resurs både för viltet och för oss, säger Peter Bredelius.

MEN DET ÄR inte enbart viltanpassningen som har varit viktig för paret Bredelius – lika viktigt har det varit att skapa en rekreativvänlig och tillgänglig skog att vistas i. Dessutom ville de bygga ett bostadshus, ett magasin samt rusta upp ett torp på fastigheten, och för att kunna göra detta behövdes ordentliga vägar.

– Vi har rustat upp det befintliga vägnätet så att det ska tåla tunga transporter vid byggandet av hus och avverkningar. Vi har även byggt flera helt nya vägar, säger Harriet Bredelius.

Bland de nya vägarna har de valt att bygga flera olika typer: en riktig bilväg, en för traktorer och terrängfordon och en väg för fyrhjulingar.

– De här vägarna har betytt otroligt mycket för fastigheten, dels för att skogen har blivit mer tillgänglig att vistas i, dels för att vi har kunnat bygga husen och avverka när det har behövts, säger Harriet Bredelius.

”Vi går ut med såg, yxa och en grensax, sedan tar vi bort sly och kvistar. Det är roligt. Alla de här små stigarna gör att man kan njuta mer av sin skog.”

Harriet Bredelius

ALLA INVESTERINGAR SOM har gjorts på fastigheten har paret kunnat finansiera med de avverkningar som har gjorts.

– Det känns bra att kunna återinvestera pengarna i fastigheten och värna det som är viktigt för oss, säger Harriet Bredelius.

DET SOM STÅR näst på tur att åtgärda är främst kopplat till rekreation och naturvärden. Bland annat ska de glesa ut en eckbacke så att den blir vackrare och mer lättillgänglig. De håller även på att skapa flera olika gångstigar i skogen.

– Vi går ut med såg, yxa och en grensax,

sedan tar vi bort sly och kvistar. Det är roligt. Alla de här små stigarna gör att man kan njuta mer av sin skog. Vi har även satt upp snitselband så att folk kan hitta stigarna, säger Harriet Bredelius.

Det faktum att Ulvnäset numera är så välanpassat och tillgängligt har lett till att Harriet och Peter de senaste åren har börjat bedriva jägarexamenutbildningar på fastigheten. De samarbetar med Flens jaktskytteklubb som har en större skjutbana.

– Vi använder magasinet som kurslokal och i torpet kan kursdeltagarna bo. I och med att vi har så mycket vilt i skogen nu är det väldigt bra att bedriva utbildning här. Dessutom känns det bra att verkligen kunna använda skogen fullt ut och hålla liv i byggnaderna, säger Peter Bredelius.

TILL SOMMAREN SKA de även välkomna gäster som är intresserade av fiske.

– Vi har 70 hektar vatten som vi utnyttjar alldeles för lite. Så det känns roligt att fler människor får nytta av sjön och naturen här, säger Peter Bredelius. 🍂

Den bayerska viltspårhunden Castor på en av de nya vägar som paret Bredelius har byggt.

Huvudbostaden är målad med ljus Falu rödfärg och matchar det torp som redan fanns på fastigheten.

Att öka virkesproduktionen är en viktig del i den svenska skogspolitiken framåt. Men vad innebär det rent konkret – och hur påverkar det den enskilde skogsägaren? Vi har ställt frågan till Lotta Möller, hållbarhetschef på Skogssällskapet och ordförande i en av arbetsgrupperna inom samverkansprocess skogsproduktion.

Text: Malin Letser

”Utmaningen är att ta vara på skogens möjligheter”

MED DET NATIONELLA skogsprogrammet har Sverige satt en tydlig kurs för skogspolitiken en lång tid framöver. Utgångspunkten är att skogen ska bidra till fler jobb och en hållbar tillväxt i hela landet, och att den ska bidra till utvecklingen av en växande bioekonomi. En avgörande faktor för att uppnå detta är att öka virkesproduktionen – på ett hållbart sätt.

Mot den bakgrunden initierades projektet samverkansprocess skogsproduktion i syfte att ta fram förslag kring skogsproduktionen framåt. Lotta Möller, hållbarhetschef på Skogssällskapet, har suttit som ordförande i arbetsgruppen Infrastruktur.

– Vi har fokuserat på allt som rör infrastrukturen i skogen, både fysiskt i form av vägar och broar, och digitalt i form av sätt att kommunicera mellan de olika delarna av kedjan i skogsbruket, från avverkning till industri. Målet har varit att titta på hur infrastrukturen kan skapa förutsättningar för ökad produktion, säger hon.

DE ANDRA GRUPPERNA har tittat på effektiv skogsskötsel, hur man kan undvika skador i skogen och genomföra produktionshöjande åtgärder. Alla grupper har därefter lämnat sina förslag till en processgrupp som har vägt samman förslagen i den slutliga rapporten ”Skogsskötsel för nya möjligheter”.

– Många förslag handlar om att öka kunskapen om produktionen i skogen. I vår grupp har vi exempelvis tagit fram förslag om att öka kompetensen kring skogsbilvägar, men också att datakommunikationen måste anpassas till det moderna skogsbruket, säger Lotta Möller.

I vilken grad rapporten kommer att leda till faktiska åtgärder beror till stor del på

Lotta Möller, hållbarhetschef. FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

”Jag utgår från att många av förslagen så småningom kommer att implementeras i det fortsatta arbetet på nationell och regional nivå.”

vad den nya regeringen väljer att prioritera.

– Än så länge går det bara att spekulera, men jag utgår från att många av förslagen så småningom kommer att implementeras i det fortsatta arbetet på nationell och regional nivå.

På vilket sätt förslagen i så fall kommer att påverka enskilda skogsägare är ännu för tidigt att säga, men Lotta Möller har förhoppningar om att det kommer att leda till höjda insatser både gällande forskning och rådgivning mot skogsägare.

– Vi måste lära oss så mycket som möjligt om alla aspekter av skogsbruket och hur det ska användas för att bygga ett hållbart biobaserat samhälle, så jag hoppas att man

Några av förslagen i rapporten

- > För att begränsa de ökande betesskadorna av vilt föreslås bland annat att anpassa klövviltpopulationen till skadeläget i förhållande till uppsatta mål, vilket innebär kraftfull sänkning av antalet klövvilt.
- > För att hantera andra skador än viltskador föreslås bland annat att fokusera på god skogsskötsel i rådgivning som ger förbättrad trädvitalitet och motståndskraft mot skador av olika slag.
- > En gemensam satsning av skogsbruk och myndigheter föreslås för att öka rådgivningen till skogsägare om hur virkesproduktionen i skogen kan ökas.
- > Inom infrastruktur lyfts bland annat vikten av att datakommunikationen dimensioneras efter det moderna skogsbrukets behov och säkras i hela landet. Förbättringar och omklassningar av vägar till BK4 (vägar för trafik upp till 74 ton) föreslås också intensifieras för att öka användningen av tyngre och längre fordon.
- > Inom forskningsområdet föreslås att Skogsstyrelsen tilldelas ett årligt anslag på 50 miljoner som myndigheten kan fördela till forskning om ett hållbart nyttjande av skog.

Lotta Möller

- > Lotta Möller är hållbarhetschef på Skogssällskapet där hon bland annat ansvarar för forskningsfinansiering, skoglig omvärldsanalys och utveckling av hållbarhetsarbetet. Lotta är också vice ordförande i Skogforsk, och sedan december 2018 även ledamot av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

kommer att göra satsningar mot enskilda skogsägare om detta. Jag förväntar mig även att man kommer att gå vidare med förslag kring hur man kan minska skogsskador, betesskador och stormskador och sprida dessa förslag, säger Lotta Möller.

LOTTA MÖLLER UNDERSTRYKER att hon inte ser hur Sverige som land ska kunna utveckla en hållbar bioekonomi utan att använda skogens resurser på bästa sätt. Samtidigt ser hon flera utmaningar i att genomföra förslagen.

– Vissa menar att man bör driva produktionsfrågan ännu hårdare medan andra menar att man inte ska göra det. Som jag ser det är virkesproduktionen ett av flera perspektiv, utmaningen är att ta vara på skogens möjligheter genom att hitta de goda kombinationerna mellan skogens många värden. 🌱

Gödsla!

Få 15% ränta

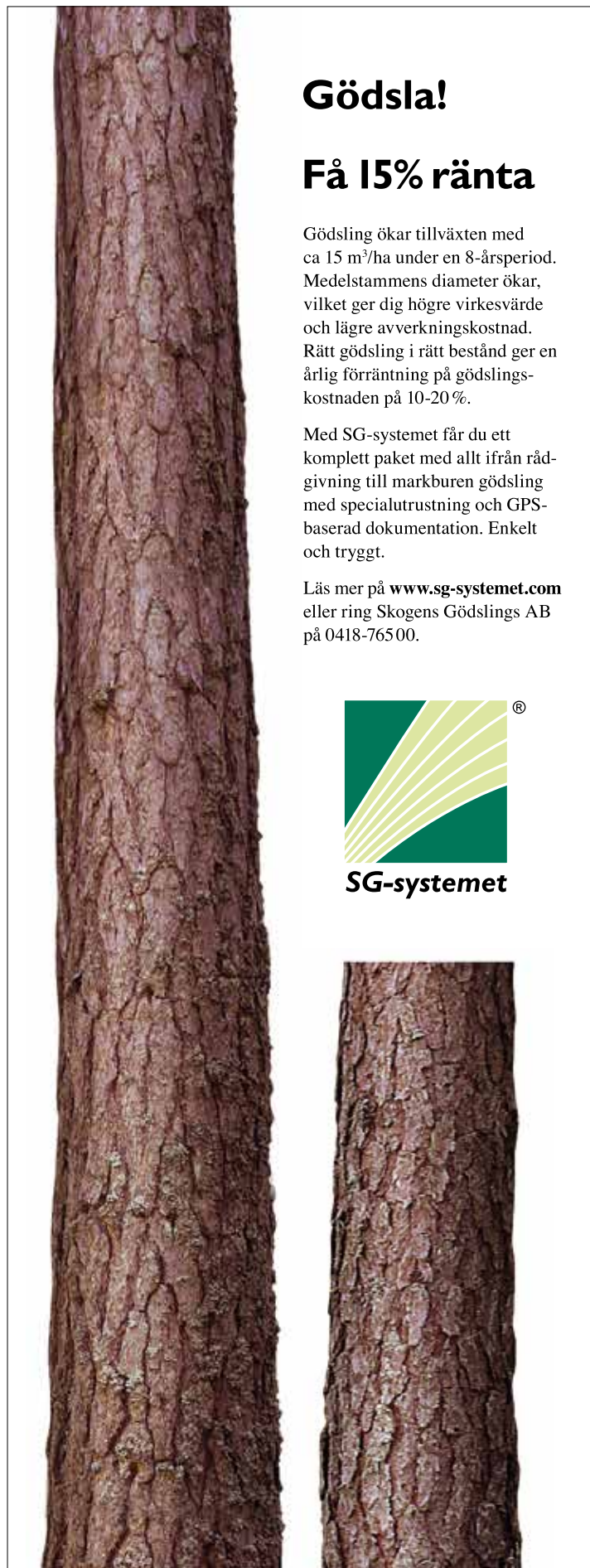
Gödsling ökar tillväxten med ca 15 m³/ha under en 8-årsperiod. Medelstammens diameter ökar, vilket ger dig högre virkesvärde och lägre avverkningskostnad. Rätt gödsling i rätt bestånd ger en årlig förräntning på gödslingskostnaden på 10-20%.

Med SG-systemet får du ett komplett paket med allt ifrån rådgivning till markburen gödsling med specialutrustning och GPS-baserad dokumentation. Enkelt och tryggt.

Läs mer på www.sg-systemet.com eller ring Skogens Gödslings AB på 0418-76500.

SG-systemet

”Vi hittade en riktigt bra lösning och utan Skogssällskapet hade det inte gått”. Så kommenterar Lars Gylterud sin försäljning av värmländsk contortatall till Gyllsjö Träindustri i Skåne. Skogssällskapets kontakter och en kreativ logistiklösning blev avgörande.

Text: Anders Thorén

Nya vägar för virke från Värmland

Lars Gylteruds contorta blir inte enbart massaved utan säljs även som pallvirke för tillverkning av lastpallar.

Tema: Vägval i skogen 22

FÖR LARS GYLTERUD betyder affären att hans contorta inte enbart blir massaved utan även säljs som pallvirke för tillverkning av lastpallar. Det ger avsevärt bättre lönsamhet, trots den längre transportsträckan. För Gyllsjö är värmlandsvirket ett välkommet bidrag till råvaruförsörjningen.

– Det är tillfredsställande att kunna pussla ihop en virkesaffär på det här sättet. Den är ett exempel på hur vi på Skogssällskapet med vår fristående roll kan skapa mervärde åt kunderna, säger Henrik Carlson, produktions- och virkesansvarig i södra Götaland, som tillsammans med skogsförvaltaren Claes Hallgren genomförde affären.

LARS GYLTERUDS SKOGSFASTIGHET, som omfattar ungefär 2 500 hektar, ligger på västsidan av Klarälven längst upp i norra Värmland. Förvärv har gjorts löpande sedan 2001 och sedan dess har Lars genomfört mycket stora satsningar på plantering, röjning och andra skogsvårdsåtgärder.

– Strategin är att sköta skogen på skogens egna villkor, alltså inte låta det kortsiktiga kassaflödet vara styrande. Gör du så får du bättre vinst på längre sikt, säger Lars som driver investmentbolag i flera olika branscher.

I DAG HAR Lars en välskött skog med stora virkesvolym. Det enda som stör honom är de contortabestånd, på 200 hektar, som följde med köpet.

– Min grundinställning är att contorta är ett främmande trädslag som miljömässigt inte passar in i den svenska skogen. Därför har mitt mål hela tiden varit att ersätta

Lars Gylteruds mål har hela tiden varit att ersätta contortan med svensk tall.

”Strategin är att sköta skogen på skogens egna villkor, alltså inte låta det kortsiktiga kassaflödet vara styrande. Gör du så får du bättre vinst på längre sikt.”

Lars Gylterud

den med svensk tall. Samtidigt vill jag få en rimlig ekonomi i det projektet, säger Lars.

Contortan är nu 40–50 år och skulle kunna ge en hel del sågtimmer. Sågverken i regionen är dock inte särskilt intresserade. Den vanliga lösningen för contortaägare blir då att sälja den som massaved, ofta med låg förtjänst.

För att hjälpa Lars kontaktade Claes Hallgren först alla tänkbara sågverk i närområdet. När det inte gav resultat fortsatte sökningen även i andra delar av landet. Via Skogssällskapets kontor i Hässleholm fick man då kontakt med Gyllsjö Träindustri, som varit en regional affärspartner till Skogssällskapet under ett flertal decennier.

– Henrik Carlson presenterade sitt förslag i precis rättan tid. De senaste fem åren har vår tillverkning vuxit med tio procent per år och vi står nu inför en ytterligare expansion. Därför behöver vi gå nya vägar och hitta råvaruleverantörer även utanför närområdet, säger Gyllsjös råvaruchef Hans-Ola Kringstad.

DEN TRANSPORTLÖSNING SOM Skogssällskapet tog fram var av avgörande betydelse. Contortan fraktas på hela tågset från Torsby till en terminal i Klippan, bara nio kilometer från Gyllsjö.

– Där kan vi hämta råvaran med egna virkesbilar. Våra tidigare leveranser av råvara på tåg har vi fått hämta i Hässleholm fem mil härifrån, vilket blir mycket dyrare, säger Hans-Ola Kringstad.

Första leveransen till Gyllsjö gjordes i början av januari och omfattade drygt 1000 m³fub och nästa är inplanerad till slutet av mars. På sikt kan virke från Värmland bli ett råvarukomplement till Gyllsjö Träindustri, som i år räknar med att tillverka cirka två miljoner lastpallar.

LEVERANSERNA TILL GYLLSJÖ innebär att Lars Gylterud ganska snart kan bocka av ”Avveckla contortan!” från sin att-göra-lista. Skogssällskapet har i god tid testat att förnygra några mindre bestånd med maskinsådd svensk tall, vilket gett lovande resultat.

– Claes och hans medarbetares kompetens är ovärderlig. De har skött förvaltningen sedan 2007 utifrån vår strategi att anpassa skogsbruket till skogens egna premisser. Jag har mina rötter uppe i Finnskogen, fast på den norska sidan, så det känns väldigt bra att kunna sköta den här skogen med tanke på framtida generationer, säger Lars Gylterud. ♣

Contortatall (Pinus contorta)

- > Contortatall växer naturligt i Nordamerika. I Sverige har den sedan 1970-talet planterats i större omfattning, främst i norr. Contorta växer snabbt och kan producera cirka 30–40 procent bättre än vanlig tall.
- > Idag används virket huvudsakligen till massaved. Virkeskvaliteten är i princip densamma som hos svensk tall men marknaden för contorta som sågtimmer är fortfarande liten. Contorta anses av många ha stor potential som biomassa för energiändamål och för tillverkning av kemiska produkter i bioraffinaderier.
- > Från ekologisk synpunkt är contorta ett omdiskuterat trädslag. Myndigheternas syn skiljer emellertid sig åt. Naturvårdsverket beskriver den som en invasiv art, medan Skogsstyrelsen inte anser att den utgör ett ekologiskt hot.

Gyllsjö Träindustri

- > Gyllsjö Träindustri är ett familjeföretag specialiserat på kundanpassade lastpallar sedan 70 år tillbaka. Företaget, som är beläget i nordvästra Skåne, har 70 anställda och tillverkar cirka två miljoner lastpallar per år. Råvaruförbrukningen är cirka 160 000 m³fub och beräknas öka framöver på grund av företagets expansionsplaner.

Skogsägarskolan

REDAKTÖR: Malin Letser VAD VILL DU VETA MER OM? Mejla malin@ohmy.co

Så inventerar du din barkborre-skadade skog

Skogsägarskolan: Granbarkborrar 24

Inventering av granbarkborre – så gör du

Genom att göra en inventering av din skog kan du minska skadorna från granbarkborren. På det här uppslaget går vi igenom vilka tecken du ska leta efter – och vilka träd som är viktigast att ta bort.

Text: Malin Letser

Tecken på angrepp från granbarkborre går att se under alla tider på året. Därför är det viktigt och effektivt att göra en inventering både under vintern och framåt våren.

> INVENTERING PÅ VINTERN

Eftersom en del granbarkborrar övervintrar i angripna träd är det viktigt att göra en inventering redan under vinterhalvåret. Dessutom kommer det arbete du gör nu att underlätta vårens inventering då du med fördel kan fokusera inventeringen på området kring de gamla angreppen. Följande tecken ska du leta efter i vinter:

- 1. SE RÖTT.** Träd som har blivit angripna av granbarkborre känns igen på barren som får en roströd färg.
- 2. AVFLÄKT BARK.** Angreppen syns även på barken som i många fall har blivit avfläkt av hackspett. Man kan även se tydliga modergångar från granbarkborren.

3. GRÅ KRONA. Om barren och kronorna har börjat få en grå färg eller om barren har ramlat av beror det förmodligen på tidigare års angrepp. I dessa fall är det viktigt att undersöka närstående träd också för att ta reda på om de också har angripits.

> ÅTGÄRDER UNDER VINTERN:

Om det visar sig att du har väldigt stora skador på din skog kan det vara smart att avverka hela beståndet. Detta eftersom beståndet i så fall är i så dåligt skick att det kommer bli angripet även nästa år. Gör du avverkningen under vintern kommer granbarkborren i stället att ge sig på andra bestånd som har högre motståndskraft mot angrepp. Genom att avverka under vintern kan du även säkra upp virkesvärdet.

DETTA ÄR SKOGSÄGARSKOLAN

Skogsägarskolan är ett nytt segment i tidningen där vi i varje nummer ger handfasta tips och råd till dig som skogsägare.

4–5 millimeter – ungefär så lång är granbarkborren, en skalbagge som inleder sin svärmning när temperaturen når över 18 grader.

> INVENTERING PÅ VÅREN

Att upptäcka färskare skador är betydligt svårare än att upptäcka gamla skador, detta eftersom granarna fortfarande ser friska ut. Av den anledningen måste du komma väldigt nära träden för att se skadorna. Följande tecken ska du leta efter:

- 1. BORRMJÖL.** När barkborren angriper ett träd lämnar den bormjöl efter sig. Titta vid stambasen på de stående träden, eller på liggande och sol-exploaterade stammar. Du kan även se gnagmjölet i barkfickorna på trädet.
- 2. KÅDA.** Angripna träd försvarar sig med kåda. Det ser då ut som tårar på stammen.
- 3. GRÖNA BARR.** Om det ligger torra gröna barr på marken, som granen har tappat, kan det vara ett tecken på angrepp.
- 4. MODERGÅNGAR.** På träd där barken har fallit av kan du titta efter granbarkborrens modergångar. Ofta syns också näbbspår av hackspett.
- 5. TITTA UPP.** När det är högsommar påbörjar granbarkborren sina angrepp på stammen vid grönkronans nedre del, innan den jobbar sig nedåt. Av den anledningen kan det vara bra att titta efter avfläkt bark högt upp på stammarna eftersom dessa granar ännu inte har några ingångshål längst ner på stammen.

> ÅTGÄRDER PÅ VÅREN

De träd som är viktigast att ta bort är de granar som har färskare angrepp och där större delen av barken fortfarande sitter kvar. Förklaringen till detta är att många granbarkborrar i så fall sitter kvar i barken. Genom att ta bort dessa träd får du bort granbarkborren från skogen.

De träd som har gamla angrepp och träd där den mesta av barken redan är borta kan du lämna kvar eftersom granbarkborren inte längre finns kvar i dessa träd. Dessa kan lämnas kvar till hackspettarna. 🪲

”De träd som är viktigast att ta bort är de granar som har färskare angrepp”

Ta hjälp av en drönare

Om du har möjlighet att använda en drönare vid inventeringen kan det underlätta arbetet. Från luften kan du se grupper av träd med roströda toppar eller med avfläkt bark, vilket är tecken på angrepp. Ser du detta kan du gå närmare och undersöka närliggande träd för att upptäcka färskare skador.

Tänk på!

Eftersom det var extremt torrt och varmt under sommaren 2018 kan barren på enskilda grenar vara helt torra. I dessa fall är det endast årsskotten som fortfarande är gröna. Detta ska inte ses som ett tecken på granbarkborreangrepp, utan är ett sätt för granen att spara på vatten.

KÄLLA: SKOGSSTYRELSEN

Handlingsplan för att minska skadorna

Så här ska du göra om din skog har drabbats av angrepp från granbarkborre:

- > **FÖRBERED** för en inventering. Om du har en stor skog kan du inte inventera överallt. Fokus ska ligga på trädslagsrena bestånd där mer än 70 procent av träden är granar. Dessutom ska granarna vara minst 30–40 år och uppåt.
- > **INVENTERA OMGÅENDE.** På vintern är det lättare att se skadorna på trädet, det syns tydligt i barken som blir roströd. Man kan även se tydliga modergångar från granbarkborren.
- > **OM DET ÄR** ekonomiskt lönsamt, hugg bort skadade träd och ta tillvara virket så gott det går.
- > **GÖR EN NY** inventering under våren. Om du redan har gjort en inventering under vintern blir arbetet lättare, då kan du med fördel börja inventera runt de gamla angreppen.

Mina skogssidor

MER FÖR DIG SOM KUND: www.skogssallskapet.se/mina-sidor

Från årsskiftet består Skogssällskapet av sex regioner istället för fyra. Här är de nya regioncheferna.

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

> NORRLAND:
BIRGITTA LÖTHMAN
Tidigare fastighetskonsult för Skogssällskapet i norra Sverige.

> VÄSTRA SVEALAND:
HARALD NYLANDER
Bakgrund inom sågverks- och träindustrin, i huvudsak inom Setra.

> VÄSTRA GÖTALAND:
OLOF STENSTRÖM
Har bland annat bakgrund som virkesinköpare i Östergötland och som kundansvarig säljare på Svenska Skogsplantor.

> SÖDRA GÖTALAND:
CARL-JOHAN BENGTSSON
Har de senaste åren jobbat som kundansvarig och skogsexpert på Landshypotek Bank. Tidigare fastighetsmäklare hos LRF konsult i Kristianstad samt virkesinköpare.

> ÖSTRA SVEALAND:
HENRIK MÖLLERBERG
Tidigare produktionschef för Skogssällskapet i östra och norra Sverige.

> ÖSTRA GÖTALAND:
JOHAN ASP
Tidigare tf. affärschef för Skogssällskapet i östra Sverige, dessförinnan skogsförvaltare.

25
APRIL

KOMMUN I FOKUS
Kommunskogsdag i
Ulricehamn med fokus
på skogsstrategi.

APRIL

VILT I KIKAREN
Skogsdag för privata markägare om
viltanpassad skogsskötsel. Läs mer
på skogssallskapet.se/evenemang

15
JUNI

EXKURSION
Skogssällskapet håller en exkursion
i Vilhelmina gällande olika trädslag
och vad man ska förnygra med.

”Jag ville komma närmare skogen”

4 frågor

till **Pontus Larsson**, som blir ny produktions- och virkeschef på Skogssällskapet den 25 mars. Han kommer närmast från rollen som försäljningschef på Derome Timber.

Text: Malin Letser

Berätta om din bakgrund!

– Jag har en teknisk kandidat i skog och trä vid universitetet i Växjö. Efter examen har jag haft många olika roller, både inom produktion och försäljning. Sedan 2003 har jag jobbat på Derome Timber, Sveriges största familjeägda träindustri. Jag började som säljare och har de senaste sex åren varit internationell försäljningschef för trävaror från våra fem sågverk. Jag har även haft ansvar för försäljning av vår pelletsproduktion och inköp av sågade trävaror.

Vad fick dig att anta uppdraget som produktions- och virkeschef på Skogssällskapet?

– Jag var redo för nya utmaningar och det här är en roll där jag tror att det finns utvecklingspotential. För mig blir det en spännande utmaning att lyckas knyta ihop råvaruflödet med färdigvaruflödet. Jag har jobbat med färdigvaran under många år och känner till vilka krav som ställs. Ett annat skäl till att jag tackade ja är Skogs-

sällskapets nya organisation och strategi framåt. Det är en resa som inspirerar och som jag vill bidra till.

Hur kommer din roll att se ut?

– Det finns produktions- och virkesansvariga i respektive region, så jag kommer inte att arbeta operativt med produktionsfrågor. Min roll kommer istället vara att utveckla och samordna affärer och flöden som de olika regionerna handhar. Det blir en övergripande roll.

Hur ser du på virkesmarknaden framåt?

– De stora barkborreangreppen kommer givetvis att bli en utmaning. Inte minst med tanke på de stora insektsangreppen i södra Tyskland och Tjeckien, och att efterfrågan på lägre kvaliteter börjar minska från färdigvarusidan. En annan utmaning är det faktum att vi lever i en värld med snabba förändringar och politisk oro. Brexit är ett tydligt exempel på en faktor som kommer att påverka färdigvaruhandeln. Å andra sidan har det skett stora utbyggnader på massasidan där ett antal massabruk i Sverige och Finland går upp i produktion och därmed kommer att vara i behov av mer fiber. Det är positivt och tyder på att industrin satsar. 🌱

Pontus Larsson

- > ÅLDER: 40 år.
- > BOR: Kungsbacka.
- > FAMILJ: Sambo och två barn.
- > FRITID: Vi har en liten skogsfastighet i Svenljunga där vi driver skogsbruk. För mig är det den plats där jag får andrum och ny energi. Annars gillar jag även att åka utförsskidor, resa och umgås med vänner och familj.

Att knyta ihop råvaruflödet med färdigvaruflödet ser Pontus Larsson som en av de stora utmaningarna i sin nya roll.

FOTO: ULRIKA LAGERLÖF

Är du engagerad i skog och lantbruksnäringarna?

Som Nordens företagsbank har vi produkter och tjänster som är speciellt anpassade för dig som är aktiv inom skog och lantbruksnäringarna i Sverige. Vi hjälper dig med allt från heltäckande finansieringslösningar till att förvalta ditt kapital. Vi stöttar dig genom livets alla skeden, i företaget, näringslivet och privat.

Du är välkommen att kontakta vår affärsansvarige för skog och lantbruk Joakim Larsson så berättar han mer. Du når honom på joakim.larsson@seb.se eller 0707-39 10 87.